

סיוע לתשלום טיפול רפואי מכמה מקורות

שאלה

אדם נצרך לתת טיפול רפואי משלים לבנו. חלק מהטיפול משולם ע"י הביטוח הרפואי המשלים שהוא מבוטח בו. ניתן לקבל סיוע חלקי במימון הטיפול ממחלקת הרווחה במועצה המקומית, האם מותר לבקש ולקבל זאת על אף כפל הסיוע?

תשובה

א. בפשטות אם היה מדובר בשני תורמים לאותה מטרה של צדקה או גמילות חסד אי"צ להודיע לכל אחד שישנו תורם אחר. ראשית משום שהוא ודאי משער שהוא אינו תורם יחיד, ועוד שתרומה של אחד אינה אוסרת תרומה של אחר. ורק צריך לזכור את הנאמר במשנה במסכת פאה (פ"ח מ"ט): "וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות, וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו ועליו הכתוב אומר (ירמיהו יז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו וכן דיין שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר ולא סומא ולא פסח ועושה עצמו כאחד מהם אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם שנא' (דברים טז) צדק צדק תרדוף".

כלומר כל הפונה לרבים בבקשת צדקה צריך לדון עצמו האם הוא באמת נצרך לכך. וה"ה כאן אם מתרים לצרכי בנו יותר מן הנצרך באמת – נענש משמים על

שעשה כן ואינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לכך.

ולכן מותר ליטול משני תורמים או יותר ובלבד שהתרומות לא תעלינה על הנצרך שהוא ההוצאה הישירה על הטיפול, וההוצאות מסביב כגון הוצאות הנסיעה, ולעתים ביטול העבודה של ההורים. וודאי שאסור שאדם יהפוך מקרה רפואי למכרה זהב ומקור מחיה לו ולמשפחתו.

ב. ישנו מצב של ביטוח כפול לאותו מצב נזק. היינו המבוטח פנה לשתי חברות ביטוח וביטח עבור סוג נזק בשני ביטוחים. הדבר תלוי בתנאי הביטוח. לחלק מהנזקים לא ניתן לעשות ביטוח חופף, והחברות מתנות את הכיסוי הממוני שלהם בתנאי שהנזק אינו מכוסה ע"י חברה אחרת. לדוגמא בתאונת דרכים לא ניתן לקבל את התשלום עבור מכונית שניזקה משתי חברות. אולם בחלק מסוגי הביטוח ניתן לקבל כמה כיסויים לאותו נזק והרי זה כמוצר שהאדם קונה בחנות ויכול לקנות כמה מוצרים מאותו סוג. לדוגמא ביטוח סיעודי אדם יכול לרכוש מכמה חברות ובמידה והוא יהיה סיעודי (ל"ע) הוא יקבל קיצבה חודשית מכמה חברות על סמך תשלומיו הקודמים. ואע"פ שהגורם לתשלום הוא אחד – המצב הסיעודי של המבוטח, כיון שהוא קנה שני כיסויים ביטוחיים הרי הוא זכאי לשניהם.

ג. ישנו מצב שאדם נוטל משני צינורות של מוסדות ממשלתיים. כגון שהוא מקבל כיסוי רפואי מביטוח לאומי ומבקש לאותה בעיה רפואית כיסוי רפואי ממחלקת

חבל נחלתו

שהיא השוכרת והיא תשלם השתתפות בשכירות מטעם משרד החינוך – בכ"ז יש בכך רמאות לענ"ד.

ד. השאלה מתעוררת בתמיכה כעין זו של מועצה מקומית או אזורית. כספי המועצה במקור אינם שלה, אלא הם הקצבה שהם מקבלים ממשרד הרווחה עבור מקרים כעין אלו. המדינה באופן עקרוני אינה נותנת הקצבות כפולות לאותה הוצאה רפואית. ולכן לכאורה אין לדרוש כיסוי רפואי ממחלקת הרווחה עבור טיפול שניתן לו כיסוי מקופת חולים.

אולם נראה שבמקרה הנוכחי בנטילה מקופת חולים אין המדובר בחברה ממשלתית. הכיסויים הרפואיים המשלימים של קופות החולים הם פרטיים לגמרי. וכל חברה נותנת את הטיפולים המשלימים על בסיס כלכלי לגמרי. ועל כן אף אם האב מקבל כיסוי חלקי לטיפול הרפואי של בנו מקופת החולים נראה שמותר לו לקבל את הסיוע הכספי ממחלקת הרווחה במועצה המקומית שעליה הוא נמנה, ובלבד שסך כל התשלומים שהוא נוטל לא יעלו על ההוצאות האמיתיות שהיו לו במקרה זה.

מסקנה

אם סיוע מחלקת הרווחה אינו מותנה בכך שאין סיוע ממקורות אחרים, מותר ליטול סיוע כספי ממחלקת הרווחה אע"פ שכבר קיבל על כך מקופת החולים ובלבד שסך התשלומים לא יעלה על הוצאותיו.

הרווחה בישובו או מהמועצה אליה הוא שייך. נראה שחוקי המדינה אוסרים זאת. ובדרך כלל עליו להצהיר שלבעיה הרפואית הזו הוא אינו מקבל סיוע או תשלום כספי ממישהו אחר, כאשר הכוונה לא לתורם אלא לקיצבה או תשלום מצינור ממשלתי אחר. במקרה כזה אם הוא נוטל משני מקורות הוא רמאי ועובר על דעת הנותן. ואפילו יש לו בעיה אחרת, אשר הצינור הראשון אינו מוכן להכיר בה ולא נותן עבורה קיצבה או תשלום, אסור לו ליטול בשל הבעיה הרפואית שהוא כבר מקבל עליה תשלום מצינור ממשלתי אחר. ואע"פ שלכאורה 'מגיע' לו עבור הבעיה הרפואית שאין מכירים בה. בכ"ז הוא בגדר רמאי ומתאים לנאמר בברכות (ה ע"ב): "בתר גנבא גנוב, וטעמא טעים". ופרש"י: "הגנוב מן הגנב – אף הוא טועם טעם גנבה".

שאלה דומה נשאלתי בענין מורים מגורשים מגוש קטיף שגרים במגורים זמניים והמדינה משלמת את שכירות הדירות. ונשאלתי האם הם יכולים לתבוע ממשרד החינוך את ההשתתפות שהוא נותן למורה הדר בשכירות. וענית שלדעתי זו רמאות. שכן המורים הללו גרים בשכירות שהמדינה משלמת עבורה וא"כ כיצד יתבעו מהמדינה 'השתתפות' בשכירות שהוא מקבל את כולה מהמדינה. ואע"פ שיש כאן שני צינורות של המדינה: מנהלת הגירוש, ומשרד החינוך. ואע"פ שבהחלט אפשרי שהמדינה לא תבחין